

A. Olszewski

Przegląd piśmiennictwa polskiego z zakresu historii sztuki za okres od 1951-1954 r.

Ochrona Zabytków 10/3 (38), 209-217

1957

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ryc. 250. Kościół cmentarny w Węgrowie.

/SŁAWETNYCH/ /JAKUBA HVEYS/ /Y EL-
ZBIETY CAMPBELOW/ /MAŁŻONKÓW/ /JEŚLI-
BYM CZEGO OCZEKIWAŁ/ /GRÓB BĘDZIE
DOMEM MOIM/ /OB XVII. V. 13/ /AB 1696/
/AD 1700/

Druuga płyta (nr 4), Archebalda, Heleny, Jakuba
i Aleksandra HVEYS z napisem:

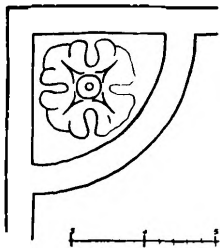
/SEPULCHRUM/ /ARCHEBAL HVEYS/ /ZA-
MIERZYŁEŚ MU KRES/ /OB 14. V. 15/ /HELENA
HVEYS/ /KRÓTKI JEST WIEK MÓJ/ /P...
...89. V. 48/ /JAKUB HVEYS/ /ZAPRAWDE
ZSTAPIE/ /ZA SYNEM MOYM DO GROBU/
/GEN 37. V. 35/ /ALEKSANDER HVEYS ....D
DE DO NIEGO/ /ALE SIĘ ONO NIE WRÓCI
DO MNIE/ /S A M 19. V. 23/

Trzecia płyta, najbliżej kościoła się znajdująca
(nr 2) o wym.: 63,0 × 137,5 × 11,0 cm, posiada napis
kursywą płytko rytemi literami, który już zupełnie
jest nieczytelny, pozostał jedynie niezatarty orna-
ment czterech rozet na narożnikach (ryc. 251).

Najciekawsze są dwie płyty, które prócz napisów,
zresztą zatartych i mało czytelnych, posiadają i orna-
mentację.

Płyta (nr 3) o wym. 175,0 × 88,0 × 14 cm ma
najbogatsza, starannie wykonaną dekorację. U dołu
czaszka i dwa skrzyżowane piszczele, a po obu jej
bokach „panneau” ze stylizowanymi kwiatami. Po-
środku tarcza herbowa z koroną u góry, podzielona
na cztery pola; z obu jej stron po trzy prostokąty
wypełnione każdy dwoma literami. Data 1692
(ryc. 249).

O zbliżonych wymiarach, bo 174,0 × 80,0 × 14,0 cm
jest płyta ozn. nr 1., leżąca najbliżej wejścia cmen-

Ryc. 251. Fragment
płyty nr 2 — rozetka
z narożnika.

tarneho. Powtarza się tu ten sam motyw orna-
mentu w dolnej części, co w płycie poprzedniej —
czaszki nad piszczelami oraz dekoracja roślinna.
Robota jej jest jednak mniej precyzyjna, chociaż
identyczny wykrój liter. Mocno zatarte napisy czę-
ściowo tylko pozwalają na odczytanie poszczególnych
liter i słów. Płyta ta od poprzedniej różni się jedynie
szczegółami. Poza kartuszem herbowym, kompo-
zycja całości, szczegóły i modelunek są w obu
identyczne. Na podstawie tych podobieństw możnaby
przypuszczać, że obie płyty pochodzą z jednego
warsztatu, a może nawet są dziełem jednej ręki.

Trudno dziś ustalić, czy płyty te leżą na swych
dawnych miejscach, czy też były przeniesione z po-
przednio tu stojącego kościoła. Są one w każdym
razie dowodem, potwierdzającym dane historyczne
o zróżnicowanym składzie narodowościowym mia-
steczka, prowadzącego handel z różnymi krajami
i posiadającego własny przemysł, a będącego przez
pewien czas ważnym ośrodkiem życia kulturalnego
i religijnego w Polsce doby renesansu i baroku.

A. Czapska

PRZEGLĄD PIŚMIENICTWA POLSKIEGO Z ZAKRESU HISTORII SZTUKI ZA OKRES OD 1951 — 1954 R.

MONOGRAFIE TOPOGRAFICZNE

Zygmunt BROCKI, Zatoka gdańska (War-
szawa 1953), str. 64, il. nlb., „Sport i Turystyka”. —
Kilka fotografii zabytków regionu.

Franciszek MAMUSZKA, Pobrzeże Gdań-
skie. Wydanie II, Warszawa 1953, str. 128, il.
nlb., „Sport i Turystyka”. — Przewodnik zawiera
wiadomości o zabytkach regionu.

T. PRZYPKOWSKI, Zabytki reformacji w po-
wiatach jędrzejowskim i włoszczowskim.
„SPAU” LII, 1951, str. 290—294. —
Wzmianki o zabytkach (głównie architektury)
w dwóch powiatach woj. kieleckiego.

Adam DUBOWSKI, Franciszek JAŚKOWIAK,
Ziemia Lubuska. Przewodnik turystyczny.
Warszawa 1953, str. 136, il. nlb., „Sport i Tury-
styka”. — Informacje o zabytkach sztuki regionu.

Malbork i Żuławy. Opracował zespół
autorów. Warszawa 1952, str. 40, il. nlb., „Kraj”. —
Informacje o zamku krzyżackim w Malborku oraz
o zabytkach Żulaw.

Feliks KANCLERZ, Ziemia Nyska. Warszawa
1954, str. 36, il. nlb., „Sport i Turystyka”. —
Nieczo wiadomości o zabytkach.

Stanisław PAGACZEWSKI, Zabytkowe budowle
Podhala. Warszawa 1953, str. 64, il. nlb.,
„Sport i Turystyka”. — Popularnie ujęte wzmianki
o zabytkach Podhala oraz szereg fotografii tychże.

Ziemia Sandomierska. Praca zbiorowa
pod ogólną redakcją Wandy Filipowicz. Warszawa
1954, str. 152, il. nlb., „Sport i Turystyka”. —
Wydawnictwo albumowe, zawierające fotografie
szeregu zabytków sztuki.

Hans TINTELNOT, Die mittelalterliche Baukunst Schlesiens. (Quellen und Darstellungen zur schlesischen Geschichte. Herausgegeben von der Historischen Kommission für Schlesien, Band I), Kitzingen 1951, str. XV, 235, nlb., il. 53, 89, map V, Holzner-Verlag. — W pięciu rozdziałach autor omawia romańską oraz gotycką architekturę na Śląsku, wspominając też o dekoracji architektonicznej. Zajmuje się szeregiem zagadnień szczegółowych, jak up.: architektura cystersów i dominikanów, poszczególne formy architektoniczne (bazylika, hala itp.). Dużo uwagi poświęca wynajdywaniu związków budownictwa śląskiego z zagraniczym.

A. KRZYWOBŁOCKI, D. HANULANKA, Dolny Śląsk. Część niżowa. Warszawa 1953, str. 80, il. nlb., „Sport i Turystyka”. — Przewodnik zawiera wiele wiadomości o zabytkach regionu.

S. LENARTOWICZ, Sudety Środkowe i Wschodnie oraz Góry Kaczawskie i Rudawy Janowickie. Warszawa 1953, str. 176, il. nlb., „Kraj”, Biblioteka Turystyczna, t. VI. — Szereg wzmianek o zabytkach regionu.

Góry Świętokrzyskie, Praca zbiorowa pod ogólną redakcją Wandy FILIPOWICZ. Warszawa 1953, str. 128, il. nlb., „Sport i Turystyka”. — Jeden z rozdziałów poświęcony jest sztuce regionu.

Architektura Ukraińskiej SSR. Akademia Architektury Ukraińskiej SSR, Institut Istorii i Teorii Architektury, t. I, Moskwa 1954, str. 167 i nlb., il. 205 i nlb., plany nlb., Gosudarstwennoje izdatielstwo literatury po stroitelstwu i architekturie. — Wydawnictwo albumowe, poprzedzone krótkim wstępem. Przedstawia szereg dzieł architektury na terenach należących dawniej do Polski.

A. DUBOWSKI, Fr. JAŚKOWIAK, Wielkopolska. Przewodnik turystyczny. Warszawa 1952, str. 192, il. nlb., „Kraj”. — Popularnie ujęte wiadomości o zabytkach.

Janusz Bogdan FALIŃSKI, Powiat wolsztyński. Warszawa 1953, str. 44, il. nlb., „Sport i Turystyka”.

Mieczysław SMOLARSKI, Kazimierz, Janowiec, Puławy, Nałęczów. (druk ukończ. 1953), str. 64, il. nlb., „Kraj”. — Wiadomości o zabytkach i ich fotografie.

Z nieznanego dziedzictwa plastyki polskiej [Kieleckiej]. „Przegl. Art.” 1952, nr 5, str. 69—73, il. nlb. Podanie fotografii i krótkich wzmianek o późnośredniowiecznej kołatce drzwi kościoła w Zagóści, piecu z r. 1755 w dawnym dworze w Kazimierzy Wielkiej, polichromii XVIII-wiecznej kolegiaty w Opatowie, Pieta w Krzyżanowicach z r. 1706, kaplicy z XVII w. w Iłży, obrazie Adoracji Matki Boskiej z l. poł. XVII w. w Piotrkowicach, dworze barokowym w Czyżowie oraz pawilonie pałacowym w Kurozwękach.

Z nieznanego dziedzictwa plastyki polskiej [Kieleckiej]. „Przegl. Art.” 1952, nr 6, str. 57—58, il. nlb. — Zamek w Drzewicy, dawna karczma (w. XVIII/XIX) w Wielkiej Woli, ołtarz z ok. 1630 r. w Goźlicach, dzwonnica drewniana zapewne z w. XVIII w. Ożarowie.

Z nieznanego dziedzictwa plastyki polskiej [Kra-kowski]. „Przegl. Art.” 1953, nr 2, str. 55—57, il. nlb. — Renesansowy portal kamienicy przyrynkowej w Olkuszu, drewniany posąg świętego z Okrajnika, późnorenesansowa płyta nagrobna ks. Ziemięckiego w Biezanowie, obraz pochodny na Kalwarię z XVII w. w Bodzanowie.

Z nieznanego dziedzictwa plastyki polskiej [Kra-kowski]. „Przegl. Art.” 1953, nr 1, str. 45—48, il. nlb. — Rzeźba Chrystusa (ok. 1710) z Milówki, karczma z k. XVIII lub pocz. XIX w. w Sławkowie, płaskorzeźba świętego z XVII w. z Raby Wyżnej, polichromia kościoła w Orawce (r. 1711), brama z ogrodzenia kościoła w Harklowej, przedstawienie Apostoła (XVIII w.) z klasztoru reformatów w Wieleczie.

Z nieznanego dziedzictwa plastyki polskiej [Lubelskiej]. „Przegl. Art.” 1953, nr 4, str. 47—49, il. nlb. — Fresk z XV w. w kościele brygidek w Lublinie, nagrobek Maciejowskiej z l. poł. XVI w. w Chodlu, plebania w Biskupicach z r. 1721, barokowa antaba z kościoła par. w Urzędowie, dekoracja seminarium pomisjonarskiego (koniec XVII wieku) w Lublinie.

Z nieznanego dziedzictwa plastyki polskiej [Lubelskiej]. „Przegl. Art.” 1953, nr 3, str. 38—41, il. nlb. — Dekoracja okna w kościele dominikanów w Lublinie (pocz. w. XVII), brama kościelna w Krasnobrodzie (XVIII w.), dwór z XVIII w. w Świerzczowie, polichromia dawnej winiarni z k. XVI w. w Lublinie, fragment drzewa Jesego (rzeźba) w Chełmie (XVII w.), epitafia z r. 1625 w kościele farnym w Kazimierzu n. Wisłą.

Z nieznanego dziedzictwa plastyki polskiej [Łódzkiej]. „Przegl. Art.” 1952, nr 4, str. 62—65, il. nlb. — Polichromia kościółka w Grębieniu, szczyt gotyckiego kościoła w Będkowie, figurka św. Zygmunta w Rososze (I poł. XVI w.), portal zamku w Bykach, portret trumienny w Wieruszowie.

Z nieznanego dziedzictwa plastyki polskiej [Rzeszowskiej]. „Przegl. Art.” 1953, nr 6, str. 52—55, il. nlb. — Krata z l. poł. XVII w. i barokowy chór muzyczny w kościele bernardynów w Leżajsku, szczyt kościoła bernardynów w Przeworsku, polichromia stropu z r. 1523 w kościółku w Libuszy, portal z r. 1607 kaplicy zamkowej w Krasieczynie.

Euzebiusz ŁOPACIŃSKI, Materiały do artystów Płocka, Sieradza i Wielunia z XVI i pocz. XVII wieku. „BHS” XV, nr 3/4, str. 112—114. — Dane z Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie.

S. Sz[ymański], Wspomnienie o zabytku architektury drewnianej z początku XVI wieku. „Ochr. Zab.” V, nr 2, 1952, str. 138—142, il. 157—161. — O spalonym w r. 1949 drewnianym kościele parafialnym w Chechle w powiecie gliwickim, zbudowanym w latach 1512—1517, z wieżą murowaną z r. 1806, o jego dekoracji malarskiej i innych elementach wystroju.

Jerzy DYJECIŃSKI, Czerna. Warszawa 1954, str. 36, il. nlb., „Sport i Turystyka”. — Autor podaje dzieje Czerna i opis zamku.

M. PELCZAR, Fr. MAMUSZKA, St. SZYMBORSKI, Ełbląg i okolice. Przewodnik turystyczny. Warszawa 1952, str. 32, il. nlb., „Kraj”.
Franciszek MAMUSZKA, Frombork gród Kopernika. Warszawa 1954, str. 56, il. nlb., „Sport i Turystyka”.

Władysław SZREMOWICZ, Gdańsk. Warszawa 1953, str. 164, il. nlb., „Sport i Turystyka”. — Przewodnik zawiera szereg informacji o sztuce gdańskiej.

Włodzimierz WNUK, Wiosna nad Motławą. Warszawa 1952, str. 189, il. nlb., „Pax”. — Książka poświęcona odbudowie Gdańska po zniszczeniach II wojny światowej. Mówi m.in. o zniszczeniach i odbudowie zabytków, o pracach wykopaliskowych.

Franciszek KOTULA, Głowów, renesansowe miasteczko. „BHS” XVI, nr 1, 1954, str. 3—10, il. 5. — Studium do dziejów miasteczka (dziś Głogów) powstałego w 2. poł. XVI wieku.

Józef GINTER, Kamień Pomorski i okolice. Warszawa 1953, str. 36, il. nlb., „Sport i Turystyka”. — Zawiera wiadomości o zabytkach Kamienia (szczególnie szeroko potraktowana katedra).

Wacław HUSARSKI, Kazimierz Dolny. (Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Wydział II Nauk Historycznych, Społecznych i Filozoficznych, Rozprawy Komisji Historii Kultury i Sztuki, tom II), Warszawa 1953, str. 144, il. 74. — Autor omawia historię miasta, jego plan, a następnie zabytki: kościoły (farny, św. Anny i reformatów), kamienice, spichrze, budowle drewniane, w końcu zabytki żydowskie. W aneksach załącza m.in. genealogie patrycjuszowskich rodów kazimierskich.

Lech PIETRZAK, Kazimierz miasto polskiego renesansu. Opis krajoznawczy. Warszawa 1954, str. 96, il. nlb. — Przewodnik zawiera omówienie zabytków Kazimierza.

Władysław KOWALENKO, Najdawniejszy Kołobrzeg (VIII—XIII w.). „Przegl. Zach.” r. VII, 1951, t. II (nr 5—8), str. 538—576, il. nlb. — Kilka wzmianek odnoszących się do kościołów średnio-wiecznych Kołobrzegu.

Anna CZAPSKA, Przemysław GARTKIEWICZ, Rynek w Krakowie. (Komitet do Spraw Urbanistyki i Architektury, Instytut Urbanistyki i Architektury, Elementy urbanistyki polskiej, Praca zbiorowa pod redakcją Wacława Ostrowskiego i Przemysława Szafera, Place, zeszyt 1. Seria prac własnych, zeszyt 17, Na prawach rękopisu), Warszawa 1954, str. 24, il. 37. — Plan miasta, lokowanego w r. 1257, opiera się na układzie szachownicowym. Poszczególne elementy zabudowy Rynku w ciągu wieków ulegały zmianie. W XIX w. nastąpiło częściowe wyburzenie zabudowy.

Juliusz DEMEL, Pożar Krakowa 1850 r. „RK” XXXII, zes. 3, Kraków 1952, str. 59—97, il. 12. — Informacje o zniszczeniach zabytków Krakowa w pożarze 1850 roku.

Władysław Józef DOBROWOLSKI, Kraków w, przewodnik. (Druk ukoncz. 1951), str. 30 i 2 nlb., il. nlb., Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajo-

znawcze. — Popularnie ujęte wiadomości o zabytkach Krakowa.

Kraków, Praca zbiorowa pod ogólną redakcją Wandy FILIPOWICZ. Warszawa 1951, str. 37, 2 nlb., il. nlb., „Kraj”. — Wydawnictwo albumowe obrazujące m.in. szereg krakowskich zabytków sztuki.

Jan LUBICZ-PACHOŃSKI, Kościuszkowice w Krakowie, miejsca i ważniejsze pamiątki związane z pobytem i kultem [Druk ukończono w 1952 r.], str. 164, il. nlb., Muzeum Historyczne Miasta Krakowa. — Widoki miejsc związanych z pobytem Kościuszki, projekty jego pomnika itd.

Tadeusz MANKOWSKI, Wnętrze zamku królewskiego na Wawelu za Zygmunta I i Bony. „SPAU”, LII, 1951, str. 278—281. — Próba odтворzenia wyglądu wnętrza zamku wawelskiego z I poł. XVI w.

Przemiany dziejowe otoczenia Wawelu. Zarys dziejów, stan obecny, przegląd zabytków, materiały ikonograficzne. [Praca zbiorowa]. Kraków 1953, str. XI, 167, nlb., il. 82 i plan. Komitet przebudowy otoczenia Wawelu. — Praca zawiera historię i opis stanu obecnego otoczenia wzgórza wawelskiego, przegląd budowli zabytkowych tego terenu oraz bogaty katalog materiałów ikonograficznych, które zostały zebrane na wystawie: „Przemiany dziejowe otoczenia Wawelu” otwartej w Krakowie w roku 1952.

Tadeusz PIELA, Krzeszowice. (Notatka monograficzna). „Miasto” III, nr 2, 1952, str. 25—30, il. nlb.

Album Kórnik-Zamek. 1953, nakładem Biblioteki Kórnickiej. 10 il.

Edwin ROZENKRANZ, Geneza miasta Lubiąża (Müncheberg). „Przegl. Zach.” 1952, t. I (nr 3—4), str. 675—689, il. 5. — Zawiera informacje z dziejów rozplanowania miasta.

Wiktor BAZYLEWSKI, Lublin i okolice. Przewodnik turystyczny. Warszawa 1952, str. 40, il. nlb., „Kraj”.

Leokadia BIELSKA-TWORKOWSKA, Lublin. Krejobrazy i zabytki. Warszawa 1954, str. 18, il. nlb., il. 74, „Sztuka”. — Wydawnictwo albumowe, przedstawiające szereg zabytków miasta.

Edwin ROZENKRANZ, Geneza miasta Lubusza (Lebus). „Przegl. Zach.” IX, 1953, t. III (nr 9—10), str. 278—309, il. 7. — Artykuł informuje m.in. o rozplanowaniu dawnego Lubusza i o zamku lubuskim. *Rec.: Teresa Uzdowska, „KHKM” II. 1954, nr 4, str. 736—738.*

Stanisław HERBST [rec. z: J. P. Koltz, Baugeschichte der Stadt und Festung Luxemburg, t. I, Luxemburg 1944, str. XVI, 368, tabl. 11; t. II, 1946, str. 238, tabl. 18 (opublikowany t. III nie doszedł do Redakcji „Kwartalnika Historii Kultury Materialnej”)], „KHKM” II, nr 1/2, 1954, str. 262—263. — W VIII w. powstał w Luksemburgu pierwszy kasztel. Budowa umocnień miała miejsce za Wacława Luksemburskiego, dalej w r. 1478, 1542—49, 1671—84, rozbudowy: Vaubana i w w. XVIII austriacka, oraz po traktacie wiedeńskim 1815 r.

Zbigniew CIEKLIŃSKI, *Lęczycza. Przewodnik turystyczny*. Warszawa 1952, str. 32, il. nłb., „Kraj”. — Zawiera historię Lęczycy oraz wiadomości o jej zabytkach i o dwóch kościołach w Tumie.

Franciszek MAMUSZKA, *Malbork i okolice*. Warszawa 1954, str. 55, il. nłb., „Sport i Turystyka”.

Stefan BIAŁAS, Hugona Kollątaja „Opisanie miasta Moskwy”. „Kwartalnik Instytutu Polsko-Radzieckiego”, Warszawa 1954, 4 (9), str. 152—192, 1 il. nłb. — Ks. Hugo Kollątaj przebywał w Moskwie od kwietnia 1807 do końca kwietnia lub początku maja 1808 roku. Z tego czasu pochodzi jego publikowane przez Białasa „Opisanie miasta Moskwy”. Kollątaj daje tu między innymi szereg informacji odnoszących się do zabytków miasta przed jego spaleniem się w roku 1812. Rękopis znajduje się w bibliotece PAN w Krakowie.

Henryk SAMSONOWICZ [rec. z: N. I. Falkowskij, *Moskwa w historii techniki*, izd. Moskowskiej raboczij, (Moskwa) 1950, 525 str. (Przedmowa akademika B. N. Juriewa)], „KHKM” I, nr 1—2, str. 228—232. — Informacje o architekturze dawnej Moskwy.

Jan WEGNER, *Nieborów*. Warszawa 1954, str. 176, il. 127, Muzeum Narodowe w Warszawie, „Sztuka”. — Praca omawia dzieje Nieborowa, daje historię i opis pałacu i ogrodu, zajmuje się też nagromadzonymi w pałacu zbiorami dzieł sztuki.

Artiemij ARCICHOWSKI, *Wykopaliska archeologiczne w Nowogrodzie Wielkim*. „Kwart. Inst. Polsko-Radzieckiego”, Warszawa 1954, nr 1 (6), str. 128—143. — W Nowogrodzie odkryto 25 warstw zabudowań. Najmłodsze z odsłoniętych warstw kulturowych datuje się na wiek XVI, w r. 1953 dotarto do najgłębiej położonych warstw XI i X w. Główne ulice miały już dawno drewniane nawierzchnie. W toku prac odsłonięto kilkaset zabudowań.

Franciszek MAMUSZKA, Leon MROCZKIEWICZ. *Oliwa*. Warszawa 1953, str. 32, il. nłb., „Sport i Turystyka”.

Stefan GOLACHOWSKI, *Opole w roku 1787. Miasto i ludność*. „Przegl. Zach.” VIII, 1952, t. I (nr 1—2), str. 106—136, planów 9. — Informacje o rozplanowaniu i zabudowie miasta.

Wojciech KALINOWSKI i Henryk RUTKOWSKI, *Piotrków Trybunański* „OZ” VII, zesz. 2, 1954, str. 77—93, il. 75—85. — Artykuł składa się z dwóch części, obejmujących: 1) Rozwój społeczno-gospodarczy Piotrkowa, 2) Rozwój układu przestrzennego. Ponadto zawiera wnioski konserwatorskie.

Gwido CHMARZYŃSKI, *Sztuka Poznania w dobie Odrodzenia*. „Przegl. Zach.”, r. IX, nr 11/12, 1953, str. 627—643. — Próba określenia warunków na tle których rozwijała się sztuka poznańska doby renesansu.

Adam DUBOWSKI, *Zabytkowe kościoły Poznania*. Poznań 1952, str. 87, il. nłb., nakładem „Głosu Katolickiego”. — Praca przedstawia dzieje i stan obecny siedemnastu zabytkowych kościołów Poznania.

Poznań, (tekst opracowali: A. DUBOWSKI i Fr. JAŚKOWIAK, Wydawnictwo Biura Turystyki Ministerstwa Kolei, realizacja: „Kraj”), str. 32, il. nłb. — Zawiera informacje o zabytkach Poznania.

Teresa RUSZCZYŃSKA i Aniela SŁAWSKA, *Poznań*. Warszawa 1953, str. 195, il. 230 i tabl. 2, Instytut Urbanistyki i Architektury, P. W. T. — Autorki przedstawiają dzieje sztuki w Poznaniu w ujęciu chronologicznym, na tle historii miasta.

Agnieszka SAMSONOWICZOWA [rec. z: *Praha románska*. Praha, stavební a umělecký vývoj másta. Osmera knih dil druhý, Praha 1948, 233 str.] „KHKM” I, nr 1—2, 1953, str. 210—215. — Rec. obejmuje: 1) Václav Chaloupecký, *Praha v době románské*. Historický úvod, str. 1—42. 2) Václav Mencl, *Praha předrománska a románská*, str. 42—125.

Ernest SZARY, *Pyskowice*, notatka monograficzna. „Miasto” II, nr 3, 1951, str. 21—29, il. 16.

Stefan ZIELESKIEWICZ, *Rakoniewice* — miasto rzemieślników. „OZ” VII, nr 2, 1954, str. 113—125, il. 104—124. — Autor zajmuje się dziejami miasteczka (w pow. wolsztyńskim) i jego zabudową, m. in. domami podcieniowymi.

Zdzisław TOMASZEWSKI, *Prace inwentaryzacyjne studentów w Sandomierzu*. „Archit.” 1951, str. 132—137, il. nłb.

W. LIPOWCZAN, *Siewierz*. Notatka monograficzna. „Miasto” II, nr 1, 1951, str. 22—28, il. nłb.

Zygmunt ŚWIECHOWSKI, *Słupsk. Zagadnienia ukształtowania przestrzennego*. „BHS” XVI, nr 4, 1954, str. 385—403, il. 20. — Zagadnienia urbanistyki i architektury Słupska.

Sulechów. (Ze studiów nad genezą miast Polski Zachodniej), praca zbiorowa. „Przegl. Zach.” VII, 1951, t. I (nr 1—2), str. 274—281, il. nłb. — Krótka historia powstania miasta i omówienie jego rozplanowania.

Walenty WOJTKOWIAK, *Geneza miasta Sulecina*. „Przegl. Zach.” VII, 1951, t. III (nr 11—12), str. 524—541, il. nłb. — O powstaniu i rozplanowaniu miasta.

Geneza miasta Świebodzina, Praca zbiorowa. „Przegl. Zach.”, VII, 1951, t. III (nr 9—10), str. 233—261, il. nłb. — Artykuł omawia między innymi zagadnienia rozplanowania miasta oraz przynosi krótkie wzmianki o zabytkach architektury.

Anna CZAPSKA, Zbigniew DOLATOWSKI, *Rynek w Tarnowie*. (Komitet do Spraw Urbanistyki i Architektury, Instytut Urbanistyki i Architektury, Elementy urbanistyki polskiej, Praca zbiorowa pod redakcją Wacława Ostrowskiego i Przemysława Szafera, Place, zeszyt 3, Seria prac własnych, zeszyt 22, na prawach rękopisu), Warszawa 1954, str. 18, 2 nłb., il. 32. — Lokacja Tarnowa przez wojewodę krakowskiego Spicymira nastąpiła w r. 1330. Wytyczono wtedy plan miasta, który z niewielkimi zmianami przetrwał do dziś. Z narożników usytuowanego mniej więcej w środku miasta rynku (80×90 m.) wyprowadzone zostały po dwie ulice. Środek rynku zajmuje ratusz. Pierzeje posiadają zwartą zabudowę; w północnej znajdują

się trzy kamienice podcieniowe ze zrekonstruowanymi w r. 1948 attykami.

Józef E. DUTKIEWICZ, Tarnów. Warszawa 1954, str. 120, il. 107, Instytut Urbanistyki i Architektury, Budownictwo i Architektura. — Dzieje urbanistyki i architektury Tarnowa do roku 1939.

Feliks KANCLERZ, Przewodnik po Warszawie. Warszawa 1952, str. 96, 10 planów i il. nlb., „Kraj”.

Aleksandra ŚWIECHOWSKA, Zdzisław TOMASZEWSKI, Komisja Badań Dawnej Warszawy. Sprawozdanie z wyników prac terenowych w 1953 r. „KHKM” II, nr 3, 1954, str. 547—565, plan. — Wydaje się, że można przesunąć datę lokacji miasta Warszawy na początek XIV w. Budowa murowanych fortyfikacji od pd. i pn.-zach. mogła nastąpić ok. poł. XIV w. Badano też mury z czasu po r. 1379 i z XV w. Oprócz niektórych domów artykuł uwzględnia pałace Chodkiewiczów i Przeździeckich, szpitale św. Ducha i św. Łazarza, ratusz Nowego Miasta, zabudowania augustianów, dominikanów, sakramentek, bernardynów, kościoły Najśw. Panny Marii na Nowym Mieście i św. Benona przy ul. Pieszaj.

A. ŚWIECHOWSKA i Z. TOMASZEWSKI, Prace terenowe Komisji Badań Dawnej Warszawy w r. 1952. „OZ” VI, nr 2—3, 1953, str. 165—169, il. 209—216. — Program prac Działu Terenowego obejmował w r. 1952 tematy łączące się z osadnictwem przedlokacyjnym, z czasem lokacji miasta i z jego dziejami do początku XVI stulecia.

A. WRÓBLEWSKI, Dwie Warszawy. „Miasto” II, nr 12, 1951, str. 25—26. — O obrazie dawnej Warszawy w oparciu o dzieła literackie.

Wojciech FIJAŁKOWSKI, Wilanów pałac i ogród. Warszawa 1954, str. 43, il. 6 i tabl. 44 i plan, Muzeum Narodowe w Warszawie, „Sztuka”. — Praca przynosi dzieje pałacu i ogrodu wilanowskiego oraz ich opis łącznie z opisem dekoracji wnętrza.

J. ŁOMNICKI, M. MOREŁOWSKI, W. WALCZAK, Wrocław. Cztery przechadzki po mieście. Warszawa 1952, str. 56, il. nlb., „Kraj”. — Szereg wiadomości o zabytkach Wrocławia.

Stanisław HERBST, Zamość. Warszawa 1954, str. 126, 2 nlb., il. 137, Instytut Urbanistyki i Architektury, „Budownictwo i Architektura”. (Wydanie z r. 1955 zawiera streszczenia w językach obcych). — Zamość założono w miejscu dającym miastu atrakcyjność gospodarczą. W rozplanowaniu miasta Morando pogodził zalety planu szachownicowego z centralnym. Modułem rozczłonkowania wewnętrznego była głębokość bloku budowlanego. Z architektury Morandowskiej w stanie pierwotnym zachował się tylko budynek arsenału i wnętrze kolegiaty. Dalsze budowie powstają w w. XVII (klasztor franciszkanów 1637, kościół ormiański 1628—33 i inne). W. XIX przynosi duże zniszczenia w architekturze miasta (np. attyk kamienic).

Wojciech KALINOWSKI, Rynek w Zamościu. (Komitet do Spraw Urbanistyki i Archi-

tektury, Instytut Urbanistyki i Architektury. Elementy urbanistyki polskiej. Praca zbiorowa pod redakcją Wacława Ostrowskiego i Przemysława Szafra. Place, zeszyt 2. Seria prac własnych. Zeszyt 18. Na prawach rękopisu), Warszawa 1954, str. 25, 2 nlb., il. 44. — Po przeprowadzeniu w latach 1579—1580 prac wstępnych, w r. 1581 zaczęto akcją budowlaną wznoszenia nowego miasta — Zamościa. Rynek Główny (100×100 m.) w założeniu swym miał być głównie placem reprezentacyjnym, a funkcje handlowe miały pełnić tylko jego podcienia i sklepy oraz rynki Solny i Wodny. Układ trzech rynków tworzył kompozycję osiową, symetryczną. W pierwotnym ukształtowaniu plastycznym pierzei Rynku Głównego zasadniczą dominantą stanowiły dwupiętrowe elewacje kamienic i ratusza od strony północnej placu.

IKONOGRAFIA

Zdzisław BIENIECKI, Źródła ikonograficzne do historii budowy miast polskich i zagadnienie ich inwentaryzacji. „Prace Instytutu Urbanistyki i Architektury” I, zes. 2, Warszawa 1951, str. 31—43, il. 20. — W pracy tej autor podaje klasyfikację źródeł ikonograficznych i omawia ich wady. Daje przegląd głównych zasobów materiałów ikonograficznych (zestawienie wydawnictw drukowanych, przegląd najważniejszych zbiorów źródeł rękopiśmiennych). Wysuwa wnioski dotyczące inwentaryzacji, publikowania i zabezpieczenia materiałów.

Jan Stanisław GĄSIOROWSKI, Uwagi w kwestii pługa w rolnictwie późnostażycznym i średniowiecznym. „KHKM” II, nr 4, 1954, str. 632—636. — M. in. o źródłach ikonograficznych do dziejów pługa.

Stanisław HERBST, Miasta i mieszczaństwo renesansu polskiego. (Warszawa 1954), str. 52, 1 nlb., il. nlb., 1 mapa nlb., Państwowy Instytut Wydawniczy (Polska Akademia Nauk, z prac Sesji Naukowej „Odrodzenie w Polsce”). [Poprzednio wyd. Warszawa 1953, maszynopis powielany]. — Kilka uwag z dziedziny zabudowy miast. Reprodukcje dawnych widoków miast w Polsce. *Rec.: Kazimierz Dziewoński, „KHKM” II, nr 4, 1954, str. 739—741 i notatka Stanisława Herbsta w związku z recenzją, tamże str. 742.*

Lech KALINOWSKI, Geneza Piety średniowiecznej. „PKHS” X, 1952, str. 153—260, il. 35. — Praca „przynosząc krytyczną ocenę dotychczasowych poglądów na pochodzenie Piety, stanowi nową próbę znalezienia możliwie wyczerpującej odpowiedzi na pytania związane ze źródłami tematu w oparciu o wyniki poszukiwań tych historyków sztuki, którzy początki Piety upatrują w przedstawieniu Matki Boskiej siedzącej z Dzieciątkiem na kolanach”.

T. KRUSZYŃSKI, Widok Krakowa w dziele „Hippica” Krzysztofa Moniwiada Dorohostajskiego. „SPAU” LII, 1951, str. 286—287. — Autor omawia widok Krakowa od strony południowej w wydanym w r. 1603 dziele.

Gerard LABUDA, Kalendarz poznański z połowy XVII w. jako źródło ikonograficzne do dziejów

w si. „KHKM” II, nr 3, 1954, str. 484—498, tabl. XII. — W kalendarzach symbolicznie ilustrowano pory roku i miesiące, najczęściej przez personifikację miesięcy. W XVI i XVII w. odchodzono od symboli miesięcy, a nacisk kładziono na przedstawienie prac charakterystycznych dla danej pory roku. W kronice benedyktynek poznańskich powstałej w połowie XVII w. mieści się kalendarz obrazkowy, który miał przedstawić charakterystyczne zajęcia w poszczególnych miesiącach. Kalendarz ten zawiera szereg wyobrażeń narzędzi pracy.

Lech NIEMOJEWSKI, Orędowniczka z Torcello. „Znak” VII, nr 4 (34), 1952, str. 254—267. — Autor stara się uwypuklić związek między ceremonią nabożeństwa a tematem monumentalnego malarstwa podając przykłady ze sztuki średniowiecznej w kręgu oddziaływania Bizancjum. Specjalną uwagę poświęca mozażce Hodigitrii z Torcello (2 połowa XIII w.).

Zofia PODWIŃSKA, Narzędzia uprawy roli w Polsce w okresie wczesnośredniowiecznym. „KHKM” II, nr 3, 1954, str. 388—423, il. 30. — Artykuł zawiera reprodukcje przedstawień pracy na roli z czasu od IX do XVI w. (miniatury itd.).

Michał WALICKI, O nową interpretację pojęcia „Chrystusa Frasobliwego”. „PSL” 1954, nr 2, str. 100—103, il. 5. — Z ikonografii przedstawienia „Chrystusa Frasobliwego” z uwzględnieniem wkładu Dürera.

Warszawa wieku Oświecenia. Wybór i opracowanie Jana KOTTA i Stanisława LORENTZA. 1954, str. 370 i 6 nlb., il. 169 i plan, P. I. W. Szereg ilustracji stanowi ikonograficzną dokumentację epoki, dokonaną przez ówczesnych artystów.

INWENTARYZACJA

Katalog zabytków sztuki w Polsce, tom I, Województwo krakowskie, pod redakcją Jerzego SZABŁOWSKIEGO. Warszawa 1953. Tekst, str. XVI, 576, mapki i plany nlb., ilustracje str. nlb., il. 837, Państwowy Instytut Sztuki, Dział Inwentaryzacji Zabytków. — Opracowali: Jerzy Szabłowski — Powiat białycki; Józef E. Dutkiewicz i Zofia Boczkowska — Powiat bocheński; Józef E. Dutkiewicz — Powiat brzeski; Jerzy Szabłowski — Powiat chrzanowski; Józef E. Dutkiewicz — Powiat dąbrowsko-tarnowski; Józef Lepiarczyk — Powiat krakowski; Józef E. Dutkiewicz — Powiat limanowski; Zofia Boczkowska — Powiat miechowski; Kazimiera Kutrzebianka — Powiat myślenicki; Anna Misiąg-Bocheńska i Tadeusz Dobrowolski — Powiat nowosądecki; Tadeusz Szydłowski — Powiat nowotarski; Kazimiera Kutrzebianka — Powiat olkuski; Józef E. Dutkiewicz — Powiat tarnowski; Jerzy Szabłowski — Powiat wadowicki, Powiat żywiecki. Ukazały się też poszczególne powiaty w formie osobnych zeszytów. Wykaz zabytków województwa w układzie topograficznym, podający styl i datowanie oraz przy zabytkach architektury krótki opis. *Rec.: Henryk Samsonowicz, „KHKM” II, nr 1—2, 1954, str. 267—269.*

Katalog zabytków sztuki w Polsce, tom II, Województwo łódzkie, pod redakcją Jerzego

Z. LOZIŃSKIEGO. Warszawa 1954, tekst str. X, 410, mapki i plany nlb., ilustracje str. nlb., il. 667, Państwowy Instytut Sztuki, Dział Inwentaryzacji Zabytków. — Opracowali: Barbara Wolff i Ewa Kozłowska — Powiat brzeziński; Dariusz Kacmarzyk — Powiat kutnowski; Michalina Kwiczala — Powiat łaski; Michalina Kwiczala i Katarzyna Szczepkowska — Powiat łęczycki; Stefan Kozakiewicz i Jerzy Adam Miłobędzki — Powiat łowicki; Michalina Kwiczala — Powiat łódzki i miasto Łódź; Powiat piotrkowski — praca zbiorowa; Helena Hohensee-Ciszewska i Jerzy Z. Łoziński — Powiat radomszczański; Witold Kieszkowski i Bogusław Kopydłowski — Powiat rawsko-mazowiecki; Katarzyna Szczepkowska — Powiat sieradzki; Felicja Sarna i Teresa Sulerzyska — Powiat skierniewicki; Helena Hohensee-Ciszewska i Barbara Wolff — Powiat wieluński. Ukazały się też poszczególne powiaty w formie osobnych zeszytów. Katalog topograficzny, podający styl i datowanie oraz przy obiektach architektury krótki opis. *Szereg uzupełnień katalogu podaje Zb. Ciekliński, „OZ” VII, nr 4, 1954, str. 278—286, il. 269—281.*

Katalog zabytków sztuki w Polsce, T. V, Województwo poznańskie, zeszyt 8, Powiat koniński, opracowały Joanna ECKHARDTÓWNA i Józefa ORAŃSKA. Warszawa 1952, str. 26, 8 nlb., il. 85, plan 1 nlb., mapa 1 nlb., Państwowy Instytut Sztuki (zeszyt ten został zredagowany przez Jerzego Łozińskiego przy współpracy Barbary Wolff).

Katalog zabytków sztuki w Polsce, tom IX, Województwo szczecińskie, zeszyt 8, Powiat myśliborski, opracowali Helena KOZAKIEWICZ, Zygmunt SWIECHOWSKI. Warszawa 1952, str. 12, nlb., il. 32, mapa, Państwowy Instytut Sztuki, Dział Inwentaryzacji Zabytków.

Jerzy ŁOZIŃSKI, Zabytki powiatów wieluńskiego i radomszczańskie. Sprawozdanie z objazdu inwentaryzacyjnego. „BHS” XIV, nr 2, 1952, str. 75—83, il. 15. — Krótkie wiadomości o zabytkach.

Z inwentaryzacji zabytków gospodarczych i budowli przemysłowych. Eugeniusz KRYGIER, Województwo kieleckie; Zbigniew CIEKLIŃSKI, Województwo łódzkie; Hanna SZWANKOWSKA, Spichrze na Starym Mieście w Warszawie. „KHKM” II, nr 1/2, 1954, str. 287—298, tabl. I—VI. — Materiały w formie krótkiego katalogu zabytków.

Z inwentaryzacji zabytków gospodarczych i budowli przemysłowych. Aleksander KRZYWOBŁOCKI, Województwo wrocławskie; Alicja RUSIŃSKA-KURZĄTKOWSKA, Województwo lubelskie. „KHKM” II, nr 3, 1954, str. 544—546, il. 8—10. — Informacje o: młynach we Wrocławiu i Dusznikach Zdroju, o osiedlu tkackim w Chelmsku i domach tkackich w Międzyzlesiu oraz o spichlerzach w Kazimierzu, Krasnobrodzie, Krasnymstawie, Wrzelowcu i Zawieprzycach.

ZRZESZENIA ARTYSTYCZNE

Józef Edward DUTKIEWICZ, Sztuka. „Przegl. Art.” 1951, nr 4, str. 12—21, il. nlb. —

Próba charakterystyki działalności i znaczenia Stowarzyszenia artystów-plastyków „Sztuka”.

Andrzej RYSZKIEWICZ, Sprawy artystyczne w działalności Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk (1800—1832). „Mat. do stud.” nr 6, 1951, str. 32—60. — Nakreślenie obrazu działalności wraz z podaniem wypisów z Roczników Towarzystwa.

SZKOLNICTWO

Maria PIWOCKA, Z dziejów szkolnictwa architektonicznego w Polsce, (Instytut Urbanistyki i Architektury, Seria prac własnych, zeszyt 1), Warszawa 1951, str. 32. — Szkieletowy zarys historii nauczania architektonicznego.

ZJAZDY I KONFERENCJE

B. W., Historia sztuki na sesji Odrodzenia w Polsce. „BHS” XVI, nr 2, 1954, str. 280—286. — Omówienie referatów i dyskusji na sesji Odrodzenia. Referaty: „Sztuka polskiego odrodzenia jako wyraz ideologii społecznej” (G. Chmarzyński i Z. Kępiński), „Udział sztuki polskiej w renesansie europejskim” (W. Molè i K. Piwocki), „Organizacja twórczości i odbiorczości w kulturze artystycznej odrodzenia” (W. Tomkiewicz), „Historyczny rozwój badań nad sztuką polskiego odrodzenia” (H. i S. Kozakiewiczowie).

J. L., Konferencja w sprawie badań nad sztuką polską epoki Odrodzenia. „BHS” XIV, nr 4, 1952, str. 186—197, il. 13. — Omówienie konferencji, przynoszące szereg uwag dotyczących sztuki epoki renesansu oraz metod badawczych.

J. L., Śladami renesansu. „Przegl. Art.” 1952, nr 4, str. 66—69, il. nłb. — Krótkie omówienie konferencji naukowej w Kielcach poświęconej problematyce renesansu w Polsce oraz objazdu zabytków Kieleckich.

Jan MINORSKI, Pierwszy kongres architektów węgierskich. „Archit.” 1952, str. 52—57. — Parę uwag o zabytkowej architekturze na Węgrzech.

Aleksander WALLIS, Konferencja matejko wska 23—27. XI. 1953. „BHS” XVI, nr 2, 1954, str. 286—292. — Sprawozdanie z sesji poświęconej Matejce przynosi streszczenie wygłoszonych referatów oraz dyskusji. Referaty: Juliusza Starzyńskiego — „Jan Matejko — wielki realista i budowniczy świadomości narodowej”; Kazimierza Wyki — „Ideologia i warsztat Matejki w ich wzajemnym stosunku”; Mieczysława Porębskiego — „Realistyczny warsztat Matejki, jego źródła ideowe i jego aktualne znaczenie”; Andrzeja Jakimowicza — „Program ideowy i społeczna funkcja twórczości Matejki na tle rozwoju malarstwa historycznego w Polsce”.

MUZEA I ZBIORY

Świetlin BOSIŁKOW, Narodowa Galeria Sztuki bułgarskiej. „Przegl. Art.” 1952, nr 4, str. 47—51, il. nłb. — Krótkie omówienie galerii otwartej w roku 1949.

Janusz BOGUCKI, W Ermitażu. „Przegl. Art.” 1953, nr 1, str. 49—58, il. nłb. — Refleksje w związku z galerią starych mistrzów w Ermitażu leningradzkim.

Jerzy ZANOZIŃSKI, Wielkie tradycje malarstwa rosyjskiego i radzieckiego w zbiorach muzealnych Moskwy i Leningradu. „Przegl. Art.” 1952, nr 5, str. 3—22, il. nłb. — Omówienie dziejów malarstwa rosyjskiego w oparciu o przykłady w Galerii Trietiakowskiej w Moskwie i Muzeum Rosyjskim w Leningradzie.

Maria Ludwika BERNHARD, Stanisław Kostka Potocki kolekcjoner waz greckich. „Meander” VI, 1951, str. 431—449, il. 13. — Autorka przedstawia poglądy Potockiego na zagadnienia związane z wazami greckimi oraz informuje o zbieraniu ich przez teoż.

Stanisława M. SAWICKA, Materiały do rewindykacji strat w zbiorach malarstwa w Polsce. „Przegl. Zach.” VII, 1951, t. III (nr 11—12), str. 601—605. — Autorka zajmuje się paroma wydawnictwami dotyczącymi się strat, jakie poniosły zbiory malarstwa w Polsce w związku z II wojną światową.

Katalog obrazów wywiezionych z Polski przez okupantów hitlerowskich w latach 1939—1945. II. Malarstwo polskie. Pod redakcją Wydziału Wydawnictw. (Prace i materiały Biura Rewindykacji i Odszkodowań nr 11), Warszawa 1951, str. 70, ilustracje, Ministerstwo Kultury i Sztuki. — Katalog, jak czytamy we wstępie, ogranicza się „jedynie do pozycji z dziedziny malarstwa stalugowego typu muzealnego, i to tych tylko, o których wiadomo, że uległy wywiezieniu lub zaginięciu i mogą wyjść na jaw z dotychczasowego ukrycia”.

Pracownie Muzealne. „KHKM” I, nr 1—2, 1953, str. 252—264. — Obejmuje pozycje: Muzeum w Bielsku; Wystawa pt. Staropolskie górnictwo i hutnictwo w Muzeum Świętokrzyskim w Kielcach; Zbiór numizmatyczny Muzeum Narodowego w Krakowie; Zbiory archeologiczne na Wawelu; Muzeum Etnograficzne w Łodzi; Muzeum w Nowym Sączu; Działy historii kultury materialnej Muzeum Narodowego w Poznaniu; Muzeum w Rzeszowie; Muzeum w Słupsku; Muzeum Górnicze w Sosnowcu; Muzeum w Tarnowie; Muzeum Pomorskie w Toruniu; Prace nad reorganizacją Muzeum Żup Wielickich.

Pracownie muzealne. „KHKM” II, nr 3, 1954, str. 541—543. — Parę informacji o Muzeum im. L. Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, Muzeum Pomorskim w Gdańsku, Muzeum Historycznym m. Krakowa, Muzeum w Przemysłu, Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie.

L. B., Muzeum w Cieszyźnie. „KHKM” II, nr 1/2, 1954, str. 284—285. — W dziale sztuki znajduje się kilka obiektów gotyckich, renesansowych oraz sztuki regionalnej.

Kórnik i Rogalin (Tekst: F. JAŚKO-WIAK i A. DUBOWSKI), str. 16, Polskie Towa-

rzystwo Turystyczno-Krajoznawcze. — Krótkie informacje o zbiorach.

Zbigniew BOCHENSKI i Maria GOETEL, Dział „Polska Sztuka Cechowa i Sztuka Cerkiewna”. „Rozpr. i Spraw.” 1951, wyd. 1952, str. 53—69, il. 21—27. — Zarys historyczny i charakterystyka działu oraz zagadnienia wystawy jego zabytków.

Marek WIERZBICKI, Oddział: Zbiory Czartoryskich. „Rozpr. i Spraw.” 1951, wyd. 1952, str. 163—185, il. 57—60. — Szkic historii zbiorów charakterystyka jego działów i informacje o wystawach.

Władysław PRAJER i Zofia NOWAK, Dział Sztuki Dalekiego Wschodu. „Rozpr. i Spraw.” 1951, wyd. 1952, str. 150—152. — Zarys historyczny i charakterystyka działu.

Marek ROSTWOROWSKI, Katalog średnio-wiecznych emalii na miedzi z wieków XII—XIV w zbiorach Czartoryskich w Krakowie. Kraków 1953, str. 35, tabl. XXIII, Muzeum Narodowe w Krakowie. — Katalog poprzedzony wstępem o dziejach emalierstwa od XII do XIV w.

S. J. GASIOROWSKI, Zabytki sztuki islamu w b. Muzeum Czartoryskich w Krakowie. „SPAU” LIII, 1952, str. 120—123.

Bożena ZBOIŃSKA-DASZYŃSKA, Majoliki włoskie w zbiorach Czartoryskich w Krakowie. Kraków 1952, str. 25, tabl. XLIII, Muzeum Narodowe w Krakowie. — Praca zawiera krótki rys dziejów majoliki włoskiej oraz opis zabytków w zbiorach Czartoryskich.

Tadeusz DOBROWOLSKI, Dział Malarstwa i Rzeźby Polskiej od w. XVIII do w. XX oraz Malarstwa i Rzeźby Obcej od w. XV do w. XX. „Rozpr. i Spraw.” 1951, wyd. 1952, str. 70—106, il. 28—44. — Artykuł przynosi zarys historyczny i charakterystykę działu malarstwa i rzeźby polskiej, zagadnienia wystawy jego zabytków oraz spis uwzględnionych na wystawie artystów.

S. J. GASIOROWSKI, Malarstwo starożytne w zbiorach Czartoryskich w Krakowie. Wybór zabytków. Kraków 1952, str. 15, tabl. XXXVII, Muzeum Narodowe w Krakowie. — Autor omawia pokrótce zabytki trzech działów malarstwa starożytnego: 1) malowidła ceramiczne, greckie i italo-greckie, 2) freski rzymsko-greckie, 3) portrety tzw. fajumskie.

Edward ŁEPKOWSKI, Dom i zbiory Jana Matejki. „Przegl. Art.” 1953, nr 5, str. 84—87, il. nlb.

Edward ŁEPKOWSKI, Dom Jana Matejki. „Rozpr. i Spraw.” 1951, wyd. 1952, str. 155—163, il. 55—56. — Artykuł zawiera: 1) zarys historyczny i charakterystykę, 2) przywrócenie wystawy w r. 1949, 3) program urządzenia zbiorów.

Janina GOSTWICKA, Włoskie meble renesansowe w zbiorach wawelskich. Warszawa 1954, str. 59 i nlb., tabl. LXIV, Państwowe Zbiory Sztuki na Wawelu, Wydawnictwo „Sztuka”. — Wstęp informuje ogólnie o zbiorach wawelskich. Tytuły następujących rozdziałów: „Tradycje włoskich mebli renesansowych na Wawelu w świetle archiwaliów” oraz „Materiał zabytkowy jako wyraz kultury ma-

terialnej renesansu włoskiego”. Katalog zabytków przynosi ich opis, oraz określenie czasu i miejsca powstania.

Zbigniew BOCHENSKI, Dział Historyczno-Wojkowy (Militaria). „Rozpr. i Spraw.” 1951, wyd. 1952, str. 141—146, il. 52—54. — Zarys historyczny i charakterystyka działu.

Maria FREDRO-BONIECKA, Dział Numizmatyczno-Sfragistyczny. „Rozpr. i Spraw.” 1951, wyd. 1952, str. 147—149. — Zarys historyczny i charakterystyka.

Helena BLUMÓWNA, Dział Rycin, Rysunków i Akwarel (Gabinet Rycin). „Rozpr. i Spraw.” 1951, wyd. 1952, str. 107—121. — Opracowanie zawiera zarys historyczny i charakterystykę działu oraz informacje o wystawach: 1. „Architektura rosyjska w twórczości Stanisława Noakowskiego”, 2. „Z warsztatu malarza-realisty — Krajobraz”, 3. Wystawa Aleksandra Orłowskiego — rysunki, akwarele i grafika.

Kazimierz BUCZKOWSKI i Maria WOJCIECHOWSKA, Dział Rzemiosła Artystycznego i Kultury Materialnej. „Rozpr. i Spraw.” 1951, wyd. 1952, str. 122—140, il. 45—51. — Zawiera zarys historyczny i charakterystykę działu oraz artykuł Anny Meyro o wystawie kobierców ludów azjatyckich.

Maria FREDRO-BONIECKA, Dział Starych Druków, Rękopisów i Autografów. „Rozpr. i Spraw.” 1951, wyd. 1952, str. 153—154. — Zarys historyczny i charakterystyka.

Kazimiera MACZEWSKA, Komisja Zakupów. „Rozpr. i Spraw.” 1951, wyd. 1952, str. 212—214. — Spis dzieł sztuki zakupionych ostatnio przez Muzeum Narodowe w Krakowie.

Janina KŁOSIŃSKA, Muzeum w Miechowie. „Rozpr. i Spraw.” 1951, wyd. 1952, str. 225—226. — O muzeum miechowskim zlikwidowanym z dniem 31. XII. 1951.

Kazimierz MICHAŁOWSKI, Zbiór antyków grecko-rzymskich w Nieborowie jako wyraz kolekcjonerstwa polskiego w dobie oświecenia. „BHS” XIII, nr 4, 1951, str. 124—137, il. 7. — Autor zajmuje się powstaniem zbioru nieborowskiego, związanym z osobą Heleny z Przeździeckich Radziwiłłowej.

Helena BLUMÓWNA, Muzeum w Nowym Sączu. „Rozpr. i Spraw.” 1951, wyd. 1952, str. 226—227.

A. KLONOWSKI, Muzeum Mazurskie w Olsztynie. „KHKM” II, nr 1/2, 1954, str. 285—286. — Po II wojnie światowej w Muzeum ekspozowano początkowo głównie przedmioty sztuki od XV do XVIII w. włącznie. W 1946 r. otwarto Dział Etnograficzny.

Anna DOBRZYCKA, Kazimierz MALINOWSKI, Muzeum Narodowe w Poznaniu w latach 1945—1952. „Studia Muzealne” I, Poznań 1953, str. 179—278, il. 73. M. in. o przechowywanych w Muzeum ekspozatach.

Kazimierz MALINOWSKI, Muzeum instrumentów muzycznych. „Muzealnictwo”, nr 3, 1953,

str. 51—58, il. nlb. — O zabytkowej kamieniczce na Starym Rynku w Poznaniu, przeznaczonej dla Oddziału instrumentów muzycznych poznańskiego Muzeum Narodowego.

Janina KŁOSIŃSKA, Muzeum im. Władysława Orkana w Rabce. „Rozpr. i Spraw.” 1951, wyd. 1952, str. 227—230, il. nr 67. Artykuł przynosi zarys historyczny i charakterystykę zbiorów muzeum w Rabce.

Stefan BŁASZCZYK, Dział Kultury i Sztuki Ludowej w Rogalinie. Przewodnik. Poznań 1952, str. 102, 1 nlb., tabl. XXXII, 1 il. nlb., Muzeum Narodowe w Poznaniu, Ministerstwo Kultury i Sztuki, Centralny Zarząd Muzeów. — Opracowanie przynosi krótkie informacje z danego działu oraz katalog eksponatów. Zawiera działy: Budownictwo i rozplanowanie wsi w Wielkopolsce; Zajęcia podstawowe; Przetwórstwo; Gospodarstwo domowe; Ubior, sztuka ludowa i przedmioty obrzędowe. *Rec.: Jerzy Damrosz, „KHKM” II, nr 3, 1954, str. 528.*

Franciszek KOTULA, Cechowe znaki i tłoki pieczętne w muzeum w Rzeszowie. Warszawa 1951, str. 23, il. 46, Ministerstwo Kultury i Sztuki, Muzeum w Rzeszowie. — O zabytkach cechowych (chorągwie, skrzynki, krzyżyki itd.).

Józef MARCINIAK, Sprawozdanie z działalności Muzeum Fornoza Zachodniego w Szczecinie w latach 1945—1950. „Arch.” IV, 1950—1951, 1953, str. 148—149.

Zofia TOBIASZOWA, Muzeum w Tarnowie. „Rozpr. i Spraw.” 1951, wyd. 1952, str. 230—234, il. 68—69.

Jan BIAŁOSTOCKI, Krajobrazy flamandzkie epoki manieryzmu. Katalog. Warszawa 1951, str. 44, il. 51, tabl. XXVI i 1 nlb., il. Muzeum Narodowe w Warszawie. — Opracowanie o charakterze katalogu rozumowanego.

J. BIAŁOSTOCKI, A. CHUDZIKOWSKI, J. MICHAŁKOWA, B. TYSZKIEWICZ, Galeria malarstwa obcego. Malarstwo niderlandzkie, niemieckie, flamandzkie i holenderskie XV, XVI i XVII wieku. Warszawa 1954, str. 137, il. 64 + mapy i plany nlb. Muzeum Narodowe w Warszawie, Wydawnictwo „Sztuka”. — Przewodnik po wystawie zawiera informacje odnoszące się do pochodzenia obrazów Muzeum, krótki rys dziejów malarstwa w krajach i epokach, które reprezentują wystawione w galerii dzieła, spis obrazów i rzeźb oraz indeks artystów wraz z wiadomościami o poszczególnych twórcach.

Janina RUSZCZYCÓWNA, Galeria malarstwa rosyjskiego. Warszawa 1954, str. 87, tabl. LX, Muzeum Narodowe w Warszawie, Wydawnictwo „Sztuka”. — Katalog obejmuje działy: 1) malarstwo, 2) rysunki i akwarele, 3) rzeźba. Daje wiadomości o poszczególnych artystach, których dzieła posiada Muzeum oraz przynosi opisy zabytków.

Andrzej CHUDZIKOWSKI, Holenderska i flamandzka martwa natura XVII wieku. Warszawa 1954, str. 87, tabl. LVII, Mu-

zeum Narodowe w Warszawie, Wydawnictwo „Sztuka”. — Wstęp podaje nieco wiadomości z dziejów martwej natury. Opracowanie ma charakter katalogu rozumowanego. Prócz informacji o obrazach autor poświęca nieco uwagi samym artystom.

Janina RUSZCZYCÓWNA, Sztuka rosyjska w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie. „Kwart. Inst. Polsko-Radzieckiego”, Warszawa 1954, nr 2 (7), str. 99—116, il. nlb., Państwowe Wydawnictwa Naukowe. — Galeria sztuki rosyjskiej w Warszawie obejmuje okres od początku w. XVIII do pierwszej wojny światowej. Wystawiono głównie obrazy, mało jest rzeźb. Autorka daje krótkie uwagi na temat niektórych artystów reprezentowanych na wystawie oraz informuje o szeregu wystawionych obrazach.

M. L. BERNHARD, Zabytki starożytnej kultury materialnej w Muzeum Narodowym w Warszawie. „KHKM” II, nr 1/2, 1954, str. 282—284.

Barbara FILARSKA, Szkła starożytne. Katalog naczyń. Warszawa 1952, str. VII, 254, il. 12, tabl. LII. — Katalog poprzedza historia naczyń szklanych w starożytności oraz wiadomości z dziedziny technologii. Praca zaopatrzona jest w bogatą bibliografię.

Barbara FILARSKA, Szkła starożytne. Warszawa 1952, str. nlb., il. 7. — Informacje o dziejach i technologii szkieł starożytnych.

Stanisław LORENTZ, Narodowa Galeria Sztuki Polskiej. „Muzealnictwo” nr 3, 1953, str. 19—34, il. nlb. — Dzieje galerii i zagadnienia ekspozycji.

Maria STARZEWSKA, Juliusz ZIOMECKI, Rzemiosło artystyczne w Muzeum Śląskim we Wrocławiu. Warszawa 1954, str. 52, il. nlb., Wydawnictwo „Sztuka”. — Wiadomości o różnych działach rzemiosła artystycznego wraz z informacjami historycznymi odnoszonymi się do różnych gałęzi tej dziedziny.

Kazimierz BUCZKOWSKI, Muzeum w Żywcach. „Rozpr. i Spraw.” 1951, wyd. 1952, str. 234—235. (d. c. n.)

A. Olszewski

Z DZIEJÓW STAROŻYTNEJ METALURGII NA ZIEMIACH POLSKI POŁUDNIOWEJ

Wydana przez Naczelną Organizację Techniczną broszura pt. „Z dziejów starożytnej metalurgii na ziemiach Polski południowej”¹ zawiera podstawowe referaty wygłoszone na spotkaniu odlewników i archeologów, które odbyło się we wrześniu 1956 w Nowej Hucie. W broszurze tej opublikowano dwie prace z zakresu archeologii oraz jedną z zakresu metaloznawstwa. Prace te są bogato ilustrowane materiałem faktograficznym, pochodzącym z badań archeologicznych i metaloznawczych południowej Polski a szczególnie z Nowej Huty.

¹ Z dziejów starożytnej metalurgii na ziemiach Polski południowej, (Kraków) 1956.